

امنيت عمومى ومديريت بحران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امنیت عمومی و مدیریت بحران

تألیف:

فرجام وهابی

دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، عضو هیات علمی

انتشارات موجک

سرشناسه	: وهابی، فرجام، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: امنیت عمومی و مدیریت بحران / تالیف فرجام وهابی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص.: مصور، جدول، نمودار، وزیری.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۳۴-۱۶-۴، ۱۸۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: مناقشات اجتماعی -- ایران -- ۱۳۸۸ -- نمونه پژوهی
موضوع	: Social conflict -- Iran -- 2009-- Case studies
موضوع	: روسای جمهور -- ایران -- انتخابات -- ۱۳۸۸ -- نمونه پژوهی
موضوع	: Presidents -- Iran -- Election -- 2009-- Case studies
موضوع	: شورش‌ها -- ایران -- سرکوب -- نمونه پژوهی
موضوع	: Riot control -- Iran -- Case studies
موضوع	: پلیس و اجتماع -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Community policing -- Iran-- Case studies
موضوع	: امنیت عمومی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Public safety -- Iran-- Case studies
موضوع	: مدیریت بحران -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Crisis management -- Iran -- Case studies
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ آ ۵ و ۹ / JQ۱۷۸۹
رده بندی دیویی	: ۳۲۴/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۳۲۹۵۹

انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳

Email: mojakpublication@yahoo.com

Web: www.mojak.ir

عنوان: امنیت عمومی و مدیریت بحران
تالیف: فرجام وهابی
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد - قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال
طراح جلد: سیده زهرا روشنایی
چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۳۴-۱۶-۴
حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	سخن مولف
۳.....	فصل اول: امنیت
۳.....	۱-۱ مفهوم امنیت
۴.....	۲-۱ مفهوم امنیت ملی
۷.....	۳-۱ تعاریف امنیت و امنیت ملی
۱۰.....	۴-۱ سطوح امنیت
۱۱.....	۵-۱ سطوح امنیت در اصطلاحات سیاسی و حقوقی
۱۱.....	۱-۵-۱ امنیت فردی
۱۱.....	۲-۵-۱ امنیت اجتماعی
۱۱.....	۳-۵-۱ امنیت ملی
۱۳.....	فصل دوم: امنیت عمومی
۱۳.....	۱-۲ امنیت داخلی
۱۳.....	۲-۲ مدل سه بعدی امنیت عمومی
۱۳.....	۱-۲-۲ سطح انتظام ملی
۱۴.....	۲-۲-۲ سطح میانی (امنیت عمومی و انضباط اجتماعی)
۱۴.....	۳-۲-۲ سطح عملیاتی (سطح پلیس)
۱۴.....	۳-۲ نقش نیروی انتظامی در ساختار امنیت داخلی
۱۵.....	۴-۲ منتخبی از قانون ادغام نیروهای انتظامی

- ۵-۲ پدافند غیرعامل راهکاری برای حفظ و ارتقای امنیت ۱۶
- ۶-۲ شقوق و عرصه‌های دفاع ۱۶
- ۱-۶-۲ پدافند عامل ۱۶
- ۲-۶-۲ پدافند غیر عامل ۱۷
- فصل سوم: بحران ۱۹
- ۱-۳ تعریف بحران ۱۹
- ۲-۳ رویکرد سیستمی در تعریف بحران ۲۱
- ۳-۳ رویکرد تصمیم‌گیری در تعریف بحران ۲۲
- ۴-۳ محرومیت نسبی عاملی در شکل‌گیری بحران ۲۶
- ۵-۳ بحران‌های شهری ۲۸
- فصل چهارم: ارزش و محرومیت ۲۹
- ۱-۴ طبقه‌بندی ارزش‌ها ۲۹
- ۱-۱-۴ ارزش‌های رفاهی ۲۹
- ۲-۱-۴ ارزش‌های مربوط به قدرت ۳۰
- ۳-۱-۴ ارزش‌های بین‌الاشخاصی ۳۰
- ۲-۴ الگوهای محرومیت نسبی ۳۰
- ۱-۲-۴ محرومیت نزولی ۳۰
- ۲-۲-۴ محرومیت ناشی از بلند پروازی یا محرومیت آرزویی ۳۱
- ۳-۲-۴ محرومیت پیش‌رونده یا محرومیت صعودی ۳۱
- ۳-۴ مدل‌های محرومیت نسبی ۳۱
- ۱-۳-۴ محرومیت نزولی ۳۱
- ۲-۳-۴ محرومیت ناشی از بلند پروازی ۳۲
- ۳-۳-۴ محرومیت صعودی ۳۳

۴-۴ برخی علل افزایش انتظارات در جامعه ۳۴

۴-۵ فرضیه ناکامی - پرخاشگری ۳۴

فصل پنجم: شاخصه‌های بحران ۳۷

۱-۵ سطوح بحران ۳۷

۲-۵ انواع بحران ۳۸

۳-۵ مدل‌های بحران از نظر شکل‌گیری آن ۳۸

۱-۳-۵ بحران‌های مبتنی بر واقعه ناگهانی ۳۹

۲-۳-۵ ناآرامی‌هایی مبتنی بر مسایل ریشه‌ای ۴۱

۴-۵ شاخصه‌های وضعیت بحرانی ۴۱

۱-۴-۵ شاخصه‌های بحران از منظر میلر و ایسکو ۴۲

۲-۴-۵ شاخصه‌های بحران از منظر رابینسون ۴۳

۳-۴-۵ شاخصه‌های بحران از منظر گادسون ۴۳

۴-۴-۵ شاخصه‌های بحران از منظر مک کارتی ۴۳

۵-۵ ویژگی‌های مشترک بحران‌ها ۴۴

۶-۵ کارکرد بحران‌ها ۴۵

فصل ششم: مدیریت بحران ۴۷

۱-۶ تعریف مدیریت بحران ۴۷

۲-۶ وظایف مدیریت بحران ۴۹

۳-۶ وظایف قبل از بحران ۵۰

۴-۶ روش‌های پیش‌بینی بحران ۵۱

۵-۶ راهبردهای کشورهای حمایتگر ۵۳

۶-۶ اقدامات پیشگیری از بحران ۵۴

- فصل هفتم: مقابله با بحران ۵۷
- ۱-۷ اقدامات مقابله با بحران ۵۷
- ۱-۱-۷ عملیات مبتنی بر تخلیه هیجانان ۵۷
- ۲-۱-۷ عملیات مبتنی بر مدارا و مماشات ۵۸
- ۳-۱-۷ جداسازی ۵۸
- ۱-۳-۱-۷ جداسازی عوامل ایجاد ناآرامی ۵۸
- ۲-۳-۱-۷ جداسازی مکانی ۵۸
- ۳-۳-۱-۷ جداسازی عوامل درگیر ۵۹
- ۴-۱-۷ عملیات روانی ۵۹
- ۱-۴-۱-۷ عملیات روانی نسبت به عوامل ناآرامی ۵۹
- ۲-۴-۱-۷ عملیات روانی نسبت به شهروندان ۶۰
- ۳-۴-۱-۷ عملیات روانی نسبت به نیروهای خودی ۶۰
- ۴-۴-۱-۷ کار با خبرنگاران در صحنه ۶۰
- ۵-۱-۷ عملیات مبتنی بر برخورد قهری ۶۱
- ۶-۱-۷ شناسایی و دستگیری هدفمند ۶۱
- ۲-۷ اولویت در بهره‌گیری از قدرت فرهنگی در حفظ نظم و امنیت ۶۲
- ۳-۷ حداقل کاربرد خشونت ۶۲
- ۴-۷ وحدت تلاش‌ها ۶۳
- ۵-۷ فراجناحی بودن ۶۳

- فصل هشتم: راهبردهای مدیریت بحران ۶۵
- ۱-۸ راهبرد مستقیم (کاربرد قوه قهر) ۶۵
- ۲-۸ راهبرد غیرمستقیم (کاربرد روش اقناع) ۶۷
- ۱-۲-۸ خلع سلاح روانی ۶۷
- ۲-۲-۸ حضور در میان معترضان ۶۷

- فصل نهم: اقدامات پس از بحران ۷۳
- ۱-۹ وظایف بعد از بحران ۷۳
- ۲-۹ تعریف ترمیم و بازسازی ۷۴
- ۳-۹ منظور از ترمیم و بازسازی ۷۴
- ۴-۹ ملاحظات مؤثر بر اقدامات ترمیم و بازسازی ۷۴
- ۵-۹ نحوه بازسازی افکار عمومی جامعه ۷۶

فصل دهم: رسانه‌ها ۷۹

- ۱-۱۰ تعریف مفهومی رسانه ۷۹
- ۲-۱۰ کارکردهای متنوع رسانه ۸۰
- ۱-۲-۱۰ انتقالرسانی سریع پیام ۸۰
- ۲-۲-۱۰ کارکرد اطلاع‌رسانی ۸۰
- ۳-۲-۱۰ کارکرد آموزشی ۸۱
- ۴-۲-۱۰ کارکرد سرگرمی ۸۲
- ۵-۲-۱۰ کارکرد تبلیغی ۸۳
- ۶-۲-۱۰ کارکرد سیاسی ۸۵
- ۷-۲-۱۰ کارکرد دینی ۸۶
- ۳-۱۰ نقش سیاسی رسانه‌ها در جامعه ۸۷
- ۴-۱۰ تأثیرات سیاسی رسانه ۸۷

فصل یازدهم: نقش رسانه‌ها در مدیریت بحران ۸۹

- ۱-۱۱ نظریه‌های مرتبط با نقش و تأثیرات رسانه ۸۹
- ۱-۱-۱۱ نظریه برجسته‌سازی ۸۹
- ۲-۱-۱۱ نظریه کاشت ۹۰
- ۳-۱-۱۱ نظریه تحمیل ۹۰

- ۹۰..... ۲-۱۱ نقش رسانه‌های داخلی در مدیریت بحران
- ۹۱..... ۱-۲-۱۱ نقش رسانه‌ها از زبان امام خمینی (ره)
- ۹۲..... ۲-۲-۱۱ نقش رسانه‌ها در بحران‌های سیاسی
- ۹۷..... ۳-۲-۱۱ نقش رسانه‌ها در مدیریت بحران‌های سیاسی ایران
- ۹۷..... ۱-۳-۲-۱۱ زمان انتخابات [مقطع کوتاه‌مدت]
- ۹۹..... ۲-۳-۲-۱۱ افزایش آگاهی سیاسی جامعه [مقطع بلندمدت]
- ۹۹..... ۴-۲-۱۱ علل آسیب‌پذیری و آسیب‌زایی رسانه‌ها
- ۱۰۱..... ۳-۱۱ رویکردهای اطلاع‌رسانی در بحران‌ها
- ۱۰۳..... ۴-۱۱ روش‌های اطلاع‌رسانی
- ۱۰۵..... فصل دوازدهم: جنگ روانی
- ۱۰۵..... ۱-۱۲ عملیات روانی
- ۱۰۵..... ۲-۱۲ تکنیک‌های جنگ روانی
- ۱۰۵..... ۱-۲-۱۲ برچسب زدن
- ۱۰۶..... ۲-۲-۱۲ توسل به ترس
- ۱۰۸..... ۳-۲-۱۲ تکرار
- ۱۰۸..... ۴-۲-۱۲ تظاهر به بی‌طرفی
- ۱۰۹..... ۵-۲-۱۲ اهریمن‌سازی
- ۱۱۰..... ۶-۲-۱۲ ایجاد تفرقه و تضاد
- ۱۱۱..... ۷-۲-۱۲ ترور شخصیت
- ۱۱۱..... ۸-۲-۱۲ دروغ
- ۱۱۱..... ۹-۲-۱۲ شایعه
- ۱۱۲..... ۱۰-۲-۱۲ کلی‌گویی
- ۱۱۳..... ۱۱-۲-۱۲ گواهی
- ۱۱۴..... ۱۲-۲-۱۲ مبالغه

۱۱۴ ۱۳-۲-۱۲ خشونت گرایبی

۱۱۵ ۱۴-۲-۱۲ پاره حقیقت گویی

۱۱۷ منابع

۱۱۷ منابع فارسی

۱۲۴ منابع لاتین

سخن مولف

یکی از مباحث که در امنیت ملی به طور چشمگیری خود را به رخ می کشد، مباحث مربوط به امنیت داخلی است. در امنیت داخلی سطوح مختلفی از امنیت مطرح است که یکی از این سطوح، مبحث امنیت عمومی است که اصولاً به سطحی از امنیت گفته می شود که می تواند بخش وسیعی از مردم یا تمامی آن ها را پوشش دهد. در این سطح از امنیت ما با سطحی فروتر روبه رو هستیم که به بخشی از منافع و ارزش های مردم مربوط می گردد و این بخش از منافع نیز به نوبه خود می تواند سطحی از مردم را فرا گیرد. این سطح از امنیت را امنیت انتظامی نام نهاده ایم و مرادمان از امنیت انتظامی در واقع آن نوع از امنیت است که نیروی انتظامی مستقیماً متکفل تولید، حفظ و توسعه آن می باشد.

مدیریت بحران، اصطلاحی است که برای پاسخ دهی به موقعیت های بحرانی به کار می رود. در حوزه علوم مدیریتی، مدیریت بحران را فرایندی قلمداد کرده اند که یک مدیر در مواقع خطر احتمالی، سعی در برآورده ساختن اهداف خود با هزینه ای قابل قبول دارد. چارلز هرمان^۲ در تعریف موقعیت بحران می گوید: «موقعیت بحرانی، هدف های برتر نهاد تصمیم گیرنده را به خطر می اندازد، زمان برای پاسخ دهی و اجرای تصمیم گیری گرفته شده را به شدت محدود می کند و وقوع چنین موقعیتی به سردرگمی و غافل گیری اعضای نهاد تصمیم گیرنده منتهی می شود». در نظام سیاست بین المللی، بحران را مترادف با پدیده نزاع پنداشته اند، نزاع هایی که از نوعه دیپلماسی تا جنگ را شامل می شوند. بحران ها در سطوح خرد و کلان رفتار بشر رخ می دهند. در سطح کلان بحران ها شامل نزاع میان دولت ها می شود و در سطح خرد، نزاع میان گروه ها یا عاملان منفرد در می گیرد، مشخصه های بارز هر بحران را آمیزه ای از سه عنصر تهدید، فرصت و کوتاهی زمان موجود و میزان فشار روحی وارده تعیین می کند.

مدیریت بحران در حوزه امنیتی را می توان فرایند به کارگیری جامع، بهینه و سریع منابع در دسترس

¹ Crisis Management

² Charls Herman

دولت برای کنترل ناآرامی‌های داخلی با حداقل خسارت دانست. بر این اساس مفروض مبنای این تعریف آن است که جریان ناآرامی و کنترل آن، در واقع تقابل دو گروه از نقش آفرینان است، با این احتمال که ممکن است هر یک از این دو گروه به بخش‌های مختلفی تقسیم شده باشند که یک طرف با بسیج منابع و طرف دیگر با کنترل اجتماع بر اساس کاربرد منابع در دسترس خود و بهره‌برداری از فرصت‌های موجود، سعی دارند طرف مقابل را با تحمیل اراده از صحنه خارج نموده یا نوع خاصی از بازی را به او دیکته نمایند.

تأمل در بحران و آشوب‌های شهری اخیر، نشان می‌دهد که این گونه بحران‌ها در مقایسه با بحران‌های دهه‌های پیش ماهیت و ابعاد پیچیده‌تری یافته‌اند. محققان در بررسی این گونه بحران‌ها بر این عقیده هستند که فروکاستن دامنه اثرات آن‌ها مستلزم بهره‌گیری از فنون و روش‌های روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و انتظامی ویژه و نوین است. بر این اساس علاوه بر عوامل فیزیکی و یگانی مؤثر بر کنترل حوادث، نقش عوامل نرم‌افزاری و غیرفیزیکی هم‌چون رسانه، ارتباطات سازمانی و قانون بیش از پیش برجسته شده است.

کتاب حاضر تحت عنوان "امنیت عمومی و مدیریت بحران"، شامل مباحث آموزشی در زمینه امنیت عمومی و مدیریت بحران می‌باشد که شامل دوازده فصل: امنیت، امنیت عمومی، بحران، ارزش و محرومیت، شاخصه‌های بحران، مدیریت بحران، مقابله با بحران، راهبردهای مدیریت بحران، اقدامات پس از بحران، رسانه‌ها، نقش رسانه‌ها در مدیریت بحران و جنگ روانی است.

فرجام وهابی

دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی

پاییز ۱۳۹۵

مدیریت بحران به نوعی تدبیر راهبردی دلالت می‌ورزد که در فرایند آن، محیط‌های داخلی و خارجی یک بحران مورد تحلیل قرار می‌گیرد، شناخت لازم کسب می‌شود، مسیر راهبردی پایه‌گذاری و راهبردهایی خلق می‌شوند که بتوانند نخبگان را برای رسیدن به اهداف تعیین شده و تدبیر شایسته و بایسته بحران یاری رسانند. از این منظر، می‌توان گفت که مدیریت بحران، اقدامی است که، در بسیاری موارد، شبیه به جنگ محدود است و هدفش نه محو کامل جنگ، بلکه تهدید و ممانعت از تکرار آن است.

به بیان مک کارتی، هدف اصلی مدیریت بحران، دستیابی به راه‌حلی معقول برای برطرف کردن شرایط غیرعادی به گونه‌ای است که منافع و ارزش‌های اساسی، حفظ و تأمین گردند. این هدف در برگیرنده سیاست جاری است نه از طریق فرایندهای اجبار و انطباق پیگیری می‌شود تا درنهایت، به گرفتن بیش‌ترین امتیازات ممکن از دشمن بیانجامد و موقعیت و جایگاه خودی، تا حد امکان، بدون هرگونه تزلزلی حفظ گردد. مدیریت بحران هم شامل هدف مثبت یا سنتی حفظ اهداف ملی است و هم شامل هدف منفی، یعنی اطمینان از این که شرایط از کنترل خارج نگردد و به جنگ تبدیل نشود. بحران نه تنها ایجاد کننده خطر عمده‌ای است، بلکه خالق چیزی است که شاید بهترین توصیف آن، عنصر خودمختار خطر و عدم قطعیت باشد.